

Grażyna Leśniewska¹
Uniwersytet Szczeciński

NOWE TRENDY W EDUKACJI

Streszczenie

Współczesny świat wymaga od dzieci nowego zestawu umiejętności, dzięki którym będą mogły w pełni korzystać z praw i możliwości rozwijającego się społeczeństwa wiedzy. Celem niniejszego artykułu jest próba wskazania nowych kierunków rysujących się w systemach edukacji. Trzeba pamiętać, że to uczniowie, którzy dziś uczęszczają do szkół, za dekadę lub dwie będą świadczyć o sile i jakości kapitału społecznego naszego kraju. Dzisiejszy uczeń powinien być aktywnym i odpowiedzialnym uczestnikiem procesu uczenia się, a nie tylko słuchaczem.

Słowa kluczowe: edukacja, nowoczesne nauczanie, tutoring

Wprowadzenie

Edukacja, jak każda inna sfera działalności człowieka w społeczeństwie, ulega przeobrażeniom związanym ze zmianami warunków, w których się odbywa. Kierunki tych zmian są wyznaczone przez koncepcje edukacyjne lub w naturalny sposób wynikają z przekształceń warunków społecznych i technicznych towarzyszących edukacji. Dają się zauważyć zmiany wprowadzone do metod i treści nauczania. Coraz większe znaczenie ma własna praca uczniów, od których oczekuje się twórczej, samodzielnej działalności w rozwiązywaniu problemów. Kończy się era gromadzenia nieprzydatnej wiedzy. Oczekuje się od ucznia umiejętności korzystania z dostępnych środków informacji i skutecznego

¹ Adres e-mail: mona2012@o2.pl.

rozwiązywania problemów. Celem niniejszego artykułu jest próba wskazania nowych kierunków rysujących się w systemach edukacji, bo przecież to uczniowie, którzy dziś uczęszczają do szkół, za dekadę lub dwie będą świadczyć o sile i jakości kapitału społecznego naszego kraju.

Co zatem powinno być obecnie celem edukacji? Jak zauważa profesor A. Celary, w społeczeństwie industrialnym ogólnym celem systemu edukacyjnego było wykształcenie społeczeństwa, „nauczenie społeczeństwa, jak używać wiedzy. Tymczasem w społeczeństwie informacyjnym zadaniem stawianym przed systemem edukacyjnym będzie nauczenie społeczeństwa nie tylko, jak używać wiedzy, ale jak ją tworzyć. Zauważmy bowiem, że wiedza konwencjonalna, dostępna dla wszystkich, będzie warunkiem istnienia na rynku pracy. Natomiast warunkiem konkurencyjności na rynku pracy będzie wiedza niekonwencjonalna, a najbardziej niekonwencjonalna jest wiedza twórcy”². Celem nadrzędnym edukacji powinno być zatem nie tyle wykształcenie, co przede wszystkim wykształcenie oryginalne.

1. Współczesny obraz dzieci i dzieciństwa

Dziecko jest najważniejszą częścią ludzkości, bez niego nie ma szansy na rozwój, trwanie i odtwarzanie się społeczeństw – tak twierdził H.G. Gadamer w XX wieku³. Na przestrzeni ostatnich lat zmieniło się podejście do dzieci, ich dzieciństwa i odpowiedzialności za nie. Zmieniło się podejście do nauki życia. Wystarczy przypomnieć sobie własne dzieciństwo i porównać je z życiem współczesnych dzieci, aby zobaczyć różnicę.

Dokładnie zmiany te opisuje autor bloga „Zuch”⁴: „Czy wychodziliście sami na dwór? Czy chodziliście sami do sklepu? Jak załatwialiście między sobą sprawy? W co się bawiliście? Czym się bawiliście? Ile razy zrobiliście sobie krzywdę?”. Odpowiedź na te pytania dla aktualnych dorosłych jest oczywista. Ale współczesne dzieci są o wiele mniej samodzielne. „Mieliśmy po 7–8 lat (jestem rocznik 1982) i jakoś nikogo to nie dziwiło, że bawimy się nożami na trawniku pod blokiem. Nie wyobrażam sobie, żeby dziś u mnie na osiedlu dzieci bawiły się nożami. Czy przez te dwadzieścia lat dzieci stały się głupsze? Chyba

² *Polska w drodze do globalnego społeczeństwa informacyjnego. Raport o rozwoju społecznym*, <http://www.kti.ue.poznan.pl/node/149> (15.04.2014).

³ H.G. Gadamer, *Dziedzictwo Europy*, Aletheia, Warszawa 1992, s. 35.

⁴ <http://wpolityce.pl/lifestyle/194172-wspolczesne-dzieci-wyreczane-przez-rodzicow-i-wychowywane-na-przeigranych> (15.04.2014).

nie. No, może bardziej agresywne, a na pewno o wiele mniej odpowiedzialne” – pisze „Zuch”.

Trudno nie przyznać racji tej tezie. Chłopcy coraz rzadziej w prezencje dostają scyzoryki, a wszelkie zabawy nożem są dla wielu rodziców niedopuszczalne. Po prostu chcemy, żeby dzieci miały piękne, bezpieczne dzieciństwo. Coraz częściej i coraz głośniejsze mówi się o tym, że współczesny styl wychowywania odziera dzieci z samodzielności. By uzmysłowić dorosłym, jak bardzo niesamodzielne są ich dzieci, przeprowadza się różne badania, z których wyłania się obraz dziecka wyręczanego przez mamę i tatę w niemal każdej czynności.

Dzieciństwo współczesnych dzieci jest zróżnicowane, wypełnia je różnorodna treść przeżyć, doświadczeń, wartości, zachowań, tworząc różne jego wymiary, kształty. Według J. Izdebskiej⁵ na kształt, obraz i jakość współczesnego dzieciństwa mają wpływ następujące czynniki: poziom i możliwości rozwojowe, stan odczuwania przez dziecko potrzeb, a także środowisko, w którym ono żyje – to najbliższe, ale także odległe, niewidzialne, pozytywne i wartościowe wychowawczo, jak również destrukcyjne. Zmienia się charakter, zakres, wymiar dziecięcych relacji, zmienia się świat dziecka, obraz jego dzieciństwa. Jest to dzieciństwo:

- nowych szans rozwojowych, ale także zagrożone,
- w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym,
- telewizyjne, medialne, komputerowe, sieciowe.

Lista wyzwań, przed którymi staje dziś nie tylko nauczyciel, ale każdy, kto zajmuje się szeroko pojętą edukacją, jest długa. Wiele z nich to konkretne problemy, z którymi trzeba się codziennie mierzyć. U dzieci można zaobserwować:

- brak zaangażowania,
- postawy roszczeniowe,
- brak cierpliwości,
- niską etykę pracy,
- brak zainteresowań,
- kwestionowanie autorytetów,
- brak kultury uczenia się,
- brak kompetencji społecznych,
- deficyt uwagi.

Dodatkowo zachowania te wzmacniane są przez nadmiar informacji, pojawienie się konkurencji dla rodziny i szkoły w postaci internetu, szybki rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, sytuację społeczno-ekonomiczną.

⁵ J. Izdebska, *Dziecko osamotnione w rodzinie*, Trans Humana, Bydgoszcz 2004, s. 58.

Wiele z tych nieakceptowanych zachowań przypisuje się generacji sieci. Warto więc przygotować się do funkcjonowania w czasach kryzysu. Zdaniem T. Gobana-Klasa⁶ wielu naukowców, dziennikarzy i pedagogów przedstawia obecnie sceptyczny, negatywny, nawet cyniczny pogląd na tak zwane pokolenie sieci. Oto dziesięć najczęstszych zarzutów w stosunku do młodych ludzi:

- są głupszy niż poprzednie pokolenie w ich wieku,
- są uzależnionymi od sieci ekranowcami, pozbawionymi umiejętności społecznych; nie mają czasu na sport lub zdrowe życie,
- nie mają poczucia wstydu,
- z powodu rozpieszczenia przez rodziców stracili orientację w świecie i obawiają się wyboru własnej drogi życiowej,
- kradną – naruszają prawa własności intelektualnej, ściągają muzykę, piosenki, wymieniają wszystko, co mogą, w serwisach *peer-to-peer* z braku poszanowania dla praw autorskich,
- nękać innych użytkowników internetu,
- są nadpobudliwi,
- nie wykształcili etyki pracy i będą tylko pracownikami,
- są najnowszym przejawem narcystycznego „ja” pokolenia,
- mają „wszystko gdzie”.

Zachowania te wynikają z wpływu technologii i mediów, które ukształtowały postawy dzisiejszych uczniów. Nasze szkoły skupiają się na zapobieganiu kryzysom. Tworzymy systemy przeciwdziałania agresywnym zachowaniom uczniów, koncentrujemy się na egzaminach zewnętrznych, testujemy, chronimy nauczycieli przed atakami uczniów, monitorujemy obecność narkotyków, alkoholu.

Dzieciństwo jest okresem niezwykle ważnym, wspomagającym okresy występujące po nim w biografii każdego człowieka, bowiem młody człowiek przejmuje dziedzictwo swojego dzieciństwa, dorosły dziedziczy to, co przeżył w młodości, a człowiek stary nosi w sobie dziedzictwo całego swojego życia, które wzięte razem ukazuje tę przepiękną mozaikę, którą nazywamy życiem człowieka⁷.

2. Nowe trendy w edukacji dzieci

Współczesny świat wymaga od dzieci nowego zestawu umiejętności, dzięki którym będą mogły w pełni korzystać z praw i możliwości rozwijającego się

⁶ T. Goban-Klasa, *Spółczesność informacyjna. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, Warszawa 1999, s. 39.

⁷ B. Matyjas, *Dzieciństwo w kryzysie. Etiologia zjawiska*, Żak, Warszawa 2008, s. 6.

społeczeństwa wiedzy. Co zrobić, aby faktycznie wyposażyć dzieci w wiedzę, umiejętności (na przykład uczenia się, komunikowania się, zarządzania procesami), które będą im potrzebne w świecie dziś jeszcze nieistniejącym? Jak przygotować ich do wykonywania zawodów, których jeszcze nie ma? Jak sprawić, aby system edukacji kształcił uczniów sprawnie na ludzi kreatywnie poruszających się w przestrzeni międzynarodowej? Jakich umiejętności będą potrzebować uczniowie, aby móc odnosić sukcesy w złożonej, globalnej rzeczywistości? Odpowiedzi na te pytania są kluczowe dla uczniów XXI wieku i dlatego warto zastanawiać się, jak może albo jak powinna zmieniać się edukacja i jakie stoją przed nami wyzwania. Amerykańskie organizacje: Partnerstwo na rzecz Umiejętności XXI Wieku i Narodowa Rada ds. Studiów Społecznych, przygotowały mapę kompetencji społecznych na miarę wyzwań XXI wieku. Mapa zawiera katalog umiejętności społecznych, które zostały uznane za niezbędne do pełnego funkcjonowania w społeczeństwach XXI wieku. Ujęto na niej następujące obszary kompetencji:

- kreatywność i innowacyjność,
- krytyczne myślenie i rozwiązywanie problemów,
- komunikowanie,
- współpraca w ramach grupy, społeczności,
- sprawność posługiwania się narzędziami technologii informacyjno-komunikacyjnej,
- elastyczność i adaptacyjność (umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków),
- inicjatywa i samodecydowanie o swoim życiu,
- umiejętność funkcjonowania w zróżnicowanym i wielokulturowym środowisku,
- produktywność,
- umiejętności liderские i odpowiedzialność⁸.

Dzisiejszy uczeń powinien być aktywnym i odpowiedzialnym uczestnikiem procesu uczenia się, a nie tylko słuchaczem. Jeśli ma posiadać wiedzę niekonwencjonalną, musi sam jej poszukiwać. Pomocna w osiągnięciu tego celu jest zindywidualizowana oferta edukacyjna. Jedną ze spersonalizowanych metod pracy indywidualnej jest tutoring.

Tutoring jest metodą edukacji, która wywodzi się z Wielkiej Brytanii i jest jedną z fundamentalnych metod nauczania w Oksfordzie i Cambridge. Można zadać sobie pytanie: dlaczego jedne z najwyższej notowanych w rankingach

⁸ www.edunews.pl/images/pdf/umiejtnoscixxi_pl.pdf (6.05.2014).

uczelnia na świecie opierają swój system kształcenia na metodzie tutoringowej? Jego istotą jest wykorzystanie potencjału intelektualnego drzemącego w człowieku. Inaczej mówiąc, tutoring jako metoda edukacyjna ma na celu zrozumienie siebie, przekształcenie wiedzy ukrytej w wiedzę jawną o sobie, o swoich możliwościach, mocnych stronach, marzeniach.

Tutoring to niezwykle metoda dydaktyczna, szczególnie skuteczna, jeśli chodzi o rozwijanie potencjału uczniów i studentów oraz motywowanie ich do samodzielnej pracy⁹. Polega ona na regularnych spotkaniach (tutorialach) z uczniem/studentem, w ramach których podopieczni samodzielnie przygotowują zadania edukacyjne, które są następnie omawiane z tutorem. Ta forma pracy jest satysfakcjonująca zarówno dla podopiecznych, jak i dla korzystającego z niej nauczyciela. Tutor (z łaciny – opiekun) to ktoś, kto potrafi pokierować rozwojem ucznia lub studenta, trafnie rozpoznać potencjał człowieka, z którym pracuje, wspólnie wyznaczyć ścieżkę rozwoju naukowego, osobistego i społecznego, uważnie podchodzić do wyników jego prac, zmotywować do długotrwałej współpracy i znajdować w niej obopólną radość. Tutor daje to, czego zwykle nie mogą zapewnić masowe systemy edukacji: uważność na konkretnego podopiecznego i możliwość dostosowania ścieżki edukacyjnej do jego specyficznej sytuacji. Tutoring to coś więcej niż przekazanie i weryfikacja wiedzy. Tutor potrafi pójść krok dalej: uczyć samodzielnego myślenia, budowania opinii opartych na wiedzy i publicznej obrony własnego zdania. Tutoriale są często wydarzeniami, podczas których dzieje się prawdziwa edukacja. To czas smakowania zdobytej wiedzy, niespiesznych poszukiwań, snucia refleksji, odnajdywania połączeń między ideami i faktami, szukania praktycznych zastosowań odkryć naukowych. Reasumując, tutoring stanowi metodę zindywidualizowanego nauczania, opierającą się na relacji partnerstwa i zaufania, budującą proces odkrywania silnych stron podopiecznego (wzmacniania talentów wiedzy i umiejętności)¹⁰. Tak czynił już Arystoteles z najlepszymi ze swoich uczniów, odbywając długie spacerowe. W trakcie tych spotkań następowała wymiana myśli. Dzięki bliskiemu kontaktowi z mistrzem uczeń był w stanie określić granice swojej niewiedzy, poznać własne możliwości.

⁹ *Tutoring jako metoda zarządzania talentami*, red. A. Witkowska-Tomaszewska, WSH TWP, Warszawa 2011, s. 16–18.

¹⁰ Tutoring bezpośrednio realizuje zalecenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej odnośnie do potrzeby podnoszenia jakości dydaktyki.

Amerykańska edukatorka J. Gerstein od 2009 roku prowadzi w sieci popularnego bloga poświęconego szeroko rozumianej edukacji¹¹. Analizuje ona różne trendy i zjawiska i na ich podstawie formułuje propozycje przebudowy szkolnictwa i zmian w edukacji. Przyznaje się ona do wiary w edukację taką, jaką powinna być – opartą na pasji. Jeden z jej wpisów w 2014 roku zawiera ciekawe zestawienie starych i nowych trendów. Można do niego podchodzić z dystansem, ale nie zaszkodzi spojrzeć na nie i przeanalizować polskie praktyki edukacyjne pod kątem zgodności ze światowymi trendami (tabela 1).

Tabela 1. Tłumaczenie zestawienia trendów autorstwa J. Gerstein

Trend przychodzący w edukacji	Trend odchodzący w edukacji
Osoba ucząca się w centrum procesu edukacji.	Treść w centrum procesu edukacji.
Edukator jako coach, mentor, przewodnik, źródło i lider dla osoby uczącej się.	Edukator jako ekspert i dostawca treści, testów, zadań i porządku.
Korzystanie z internetu, aby zdobyć szeroką, pluralistyczną perspektywę dla danego zagadnienia.	Korzystanie z jednego podręcznika, aby uczyć przedmiotu.
Porażki i błędy jako części składowe procesu uczenia się.	Perfekcja jest wprost i nie wprost oczekiwana zarówno od nauczycieli, jak i od uczniów.
Zróżnicowany i spersonalizowany program nauczania.	Jeden program nauczania taki sam dla wszystkich.
Bieżąca ocena formatywna dla i przez uczniów, aby zintensyfikować uczenie się.	Podsumowująca ocena dla rozliczania nauczycieli i szkół.
Uczenie się jako proces wielosensoryczny, praktyczny, autentyczny i mający znaczenie.	Uczenie zazwyczaj utożsamiane z pracą umysłową i zdaniem uczniów, często nie ma znaczenia praktycznego.
Uczniowie zarówno produkują, jak i konsumują treści.	Uczniowie spędzają najwięcej czasu, konsumując treści stworzone przez innych.
Uczniowie wykazują podczas lekcji większą aktywność (mówią i robią) niż nauczyciel.	Większość prac podczas lekcji wykonują nauczyciele.
Technologie są dobrze zintegrowane z programem nauczania.	Technologie są dodatkiem do programu nauczania.
Edukacja społeczno-emocjonalna postrzegana jako część holistycznej edukacji dziecka.	Edukacja społeczno-emocjonalna w niewielkim stopniu lub w ogóle niewłączona w proces edukacji dziecka.

Źródło: edunews.pl/system-edukacji/przyszlosc-edukacji/2510-stare-i-nowe-trendy-w-edukacji (6.05.2014).

Wszystkie raporty i badania wskazują nie najlepszą kondycję polskich szkół. Niewiele z nich nadąża za rozwojem edukacji na świecie. Przyczyny są bardzo

¹¹ <http://www.edunews.pl/system-edukacji/przyszlosc-edukacji/2510-stare-i-nowe-trendy-w-edukacji> (6.05.2014).

złożone, ale nie są one tematem tego artykułu. Konkluzja wynika sama – rozwój kompetencji potrzebnych do funkcjonowania w XXI wieku przeniesiony zostaje na obszar pozaszkolny. Stąd szybki rozwój propozycji zajęć pozaszkolnych dla dzieci.

3. Dziecięcy Uniwersytet Humanistyczny

„Żadne państwo nie może pozwolić na marnowanie talentów, na stratę ludzkiego bogactwa, żadne państwo nie jest tak bogate, aby marnować talenty swoich obywateli”¹² – takie słowa zawiera Raport Komitetu Kultury i Edukacji Komisji Europejskiej o edukacji dzieci. Z inspiracji taką opinią w roku akademickim 2010/2011 pojawił się pomysł stworzenia Dziecięcego Uniwersytetu Humanistycznego w Szczecinie. Głównym celem DUH. jest rozbudzenie w dzieciach ciekawości do poznawania świata, poszukiwania odpowiedzi oraz zadawania pytań i wyrażania własnych opinii. Studentami są dzieci w wieku od 6 do 15 lat. Wykłady i ćwiczenia w formie warsztatów prowadzone są przez pracowników naukowo-dydaktycznych szczecińskich uczelni, dziennikarzy, terapeutów osobno dla różnych grup wiekowych: 6–7 lat, 8–9 lat, 10–14 lat. W ramach DUH. funkcjonują specjalności: rozwój osobisty, aktywność artystyczna, kreatywny komputer, dziennikarstwo, a w roku akademickim 2014/2015 zaproponowano nowe specjalności: ekoprzyjaciół, czarodziej muzyki i planeta gier.

Każdy młody student otrzymuje indeks, w którym wykładowcy wpisują zaliczenia. Równoległe z zajęciami dla dzieci i młodzieży prowadzone są warsztaty dla rodziców z zakresu umiejętności wychowawczych (Akademia Dobrego Rodzica). Chciano stworzyć dzieciom i ich rodzicom możliwość uczestniczenia w pasjonujących zajęciach edukacyjnych, które pobudzą dzieci do tworzenia, poznawania otaczającego świata i doświadczania.

Mali studenci w przyjaznej i ciepłej atmosferze uczelni zdobywają nie tylko wiedzę z zakresu danej specjalności, ale przede wszystkim uczą odnajdywać się w środowisku akademickim. To wszystko sprawia, że potem łatwiej im będzie zaadaptować się do nowych szkół, a w przyszłości – wybranych uczelni wyższych.

Od trzech lat prowadzone są też projekty zewnętrzne DUH. w Szkole Podstawowej nr 51 w Szczecinie. Wraz z nauczycielami dzieci pracowały w wielu projektach, a jak wiadomo, projekt jest jedną z najbardziej twórczych metod

¹² *Edukacja dla Europy*, Raport Komisji Europejskiej, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN – ELIPSA, Warszawa 1999.

w edukacji. Widoczny jest już efekt tej pracy. Dzieci z klasy czwartej, które przez dwa lata brały udział w tych zajęciach, obecnie samodzielnie prowadzą projekty ze swoimi młodszymi kolegami z klasy pierwszej. Jest to duże osiągnięcie dzieci, ale i wynik wielkiego zaangażowania nauczyciela, który obecnie przejął opiekę tutorską nad czwartoklasistami.

Kształcenie zorientowane projektowo to metoda szkoleniowa, w której uczniowie otrzymują do rozwiązania zadania lub problemy oparte na faktach lub wyznacza się im konkretny cel do osiągnięcia. Aby efektywnie angażować się w prowadzenie projektu, uczniowie muszą wykorzystywać informacje, umiejętności i doświadczenia, odkrywać nowe obszary oraz przedmioty i w ten właśnie sposób zdobywają wiedzę. Każdy członek grupy projektowej ponosi odpowiedzialność nie tylko za własny wkład, lecz również za rezultat pracy całej grupy.

Metoda projektowa opiera się na założeniach nauki w grupie (ang. *collaborative learning*). Różnice pomiędzy tymi dwoma trendami edukacyjnymi polegają na strukturze pracy oraz jasno zdefiniowanych zadaniach grupy uczniów zaangażowanych w projekt. W przypadku nauki zespołowej grupa robocza powinna być mała, aby każdemu z jej członków zapewnić bezpieczne i przyjazne środowisko kształcenia. Jeżeli natomiast wykorzystujemy metodę projektów, nie stanowi to warunku koniecznego. Metoda projektowa (znana już na początku XX wieku) odgrywa istotną rolę w zdobywaniu wiedzy oraz umiejętności poprzez stymulowanie motywacji uczniów do pracy twórczej¹³.

W przyszłości warto zaproponować zajęcia, dzięki którym dzieci zdobędą wiedzę, umiejętności, rozbudzą swoje zainteresowania naukowe i twórcze. Mogą to być warsztaty z eksperymentów, fotograficzne, teatralne z tworzeniem rekwizytów, których końcowym efektem byłoby wystawienie przygotowanej sztuki, twórczego myślenia, spacerów odkrywców, akademii dobrych manier czy tworzenie i wykonanie projektu, w ramach którego dzieci musiałyby coś zbadać, opisać i przedstawić efekt końcowy. Dzieci przez twórczą zabawę uczą się najszybciej i najchętniej. Kierunkiem działań DUH. może być też szersza współpraca ze szkołami, gdzie projekty czy warsztaty też mogą być śmiało realizowane.

Szkoła dla młodych ludzi zawsze była niełatwa, wymagająca, zmuszała do pracy. Założeniem jest, aby zajęcia DUH. nie kojarzyły się z przymusem, lecz były twórczą inspiracją, rozwijały i pobudzały do rozwoju.

¹³ Księga trendów w edukacji 2013/2014, Young Digital Planet, s. 20.

Podsumowanie

Nie jest uzasadnione traktowanie szkoły jako jedyne, najważniejszego miejsca, w którym dzieci i młodzież zdobywają podstawową wiedzę. Od ponad dekady trwa boom na edukację nieformalną. Dowodem nań są niezliczone projekty i zajęcia edukacyjne, w tym także zajęcia Dziecięcego Uniwersytetu Humanistycznego, które w sposób twórczy rozwijają pasje i zainteresowania dzieci. Edukacja jest ważną inwestycją społeczną, gospodarczą i polityczną. Wykształcenie i kompetencje ludzi stają się najważniejszymi wartościami współczesnej cywilizacji informacyjnej oraz społeczeństw opartych na wiedzy.

Kiedy byliśmy dziećmi, inspirowały nas marzenia i uczucia. Dziś tworzymy nowe ścieżki edukacyjne, biorąc pod uwagę zmiany, jakie zachodzą we wszystkich obszarach naszego życia. Obserwujemy rozwój cywilizacyjny i zadajemy sobie pytanie: jak wpłynie on na proces zdobywania wiedzy? W rzeczywistości bowiem pytanie o trendy w edukacji jest pytaniem o jej przyszłość.

Literatura

- Edukacja dla Europy*, Raport Komisji Europejskiej, Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN – ELIPSA, Warszawa 1999.
- Gadamer H.-G., *Dziedzictwo Europy*, Aletheia, Warszawa 1992.
- Goban-Klas T., *Spoleczeństwo informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Wydawnictwo Fundacji Postępu Telekomunikacji, Warszawa 1999.
- <http://wpolityce.pl/lifestyle/194172-wspolczesne-dzieci-wyreczane-przez-rodzicow-i-wychowywane-na-przebranych>.
- <http://www.edunews.pl/system-edukacji/przyszlosc-edukacji/2510-stare-i-nowe-trendy-w-edukacji>.
- Izdebska J., *Dziecko osamotnione w rodzinie*, Trans Humana, Bydgoszcz 2004.
- Księga trendów w edukacji 2013/2014*, Young Digital Planet.
- Matyjas B., *Dzieciństwo w kryzysie. Etiologia zjawiska*, Żak, Warszawa 2008.
- Polska w drodze do globalnego społeczeństwa informacyjnego. Raport o rozwoju społecznym*, <http://www.kti.ue.poznan.pl/node/149>.
- Tutoring jako metoda zarządzania talentami*, red. A. Witkowska-Tomaszewska, WSH TWP, Warszawa 2011.
- www.edunews.pl/images/pdf/umiejtnoscixxi_pl.pdf.

NEW TRENDS IN EDUCATION

Abstract

The modern world requires a new set of skills of children, so that they can fully enjoy the rights and opportunities for developing a knowledge society. The purpose of this paper is to indicate new directions scratching in education systems, because it is the students who attend schools today, a decade or two will provide the strength and quality of the social capital of our country. Today the student should be an active and responsible participant in the learning process and not just a listener.

Keywords: education, modern teaching, tutoring

JEL Codes: O150, Z13

Translated by Grażyna Leśniewska

